

МАКТАБГАЧАТА'ЛИМТАШКИЛОТИДА ОТА-ОНАЛАР БИЛАН НАМКОРЛИКДА ТАРБИЯЧИНИНГ РОЛИ

Xalilova Dilnoza Furqatovna

*Nizomiy nomidagi TDPU "Maktabgacha ta'lim texnologiyasi"
kafedrasi o'qituvchisi*

Annotasiya: Ushbu maqolada maktabgachata'limtashkilotlarida ota-onalarni ta'limtarbiyaviy jarayonda faolishtirish va ularning ta'limtarbiyachining roli haqida fikrlar bildirilgan.

Аннотация: В данной статье были высказаны мнения о роли воспитателя в обеспечении активного участия родителей в воспитательно-образовательном процессе в дошкольных образовательных организациях. **Annotation:** In this article, opinions are expressed about the role of educator in ensuring active participation of parents in educational process in preschool organizations.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim tashkiloti, ijtimoiy pedagog, ota-onalar bilan hamkorlik, ta'lim-tarbiya, hamkorlik samaradorligi, kattalar bilan o'zaro munosabat .

Ключевые слова: организация дошкольного образования, социальный педагог, сотрудничество с родителями, эффективность воспитания, сотрудничество, взаимодействие со взрослыми .

Keywords: Organization of preschool education, social teacher, cooperation with parents, educational effectiveness, cooperation with adults .

Mamlakatimizda bolalar to'g'risida, onalar haqida g'amxo'rlik qilish chinakam davlat ahamiyatiga molik ishdir. "Jamiki yaxshi narsalar – bolalarga" shiori yanada baralla jaranglamoqda. Keyingi yillarda mazkur masala yuzasidan qabul qilingan qarorlar fikrimizning isbotidir. MTT tarbiyachilari oilaning bolani ilk tarbiyachisi sifatidagi ustivor mavqei e'tirof etishlari juda muhim. Zamonaviy MTT tarbiyachisi ijtimoiy psixolog bo'lmagani mumkin emas. Shuning uchun ham o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni yo'lga solish, bolalar jamoasida ijtimoiy-psixologik mexanizmlardan foydalanishni bilishi zarurdir. Bola maktabgacha ta'lim tashkilotlariga qatnay boshlaguniga qadar oila unga elementar harakatlardan tortib, to'p uloqtirishgacha bo'lgan ko'pgina narsalarni o'rgatgan xolda ertakeshitishdan zavq olish ko'nikmasini hosil qilgan bo'ladi [1]. Bolaning ilk rivojlanishida oilaning ahamiyatini yetarli baholash juda qiyin. Bolalar oilada tarbiyalanadi, unda sodir bo'ladigan voqealar ularga katta ta'sir ko'rsatadi. Oilalar turlicha bo'ladi. Ular kichik, uncha katta bo'lmagan yoki katta, keng bo'lishi

mumkin. Ularda ko‘plab aka-uka va opa-singillar yoki birgina bola bo‘lishi ham mumkin. Ayrim oilalarda bola asrab olingan bo‘ladi yoki qarindoshlari bilan yashaydi. Bola ota-onasidan tashqari, amma-xola, amaki-tog‘a, bobo va buvi, oilaning yaqin do‘stlari kabi ko‘plab o‘zi uchun hurmatli bo‘lgan katta yoshdagi kishilar bilan mustahkam aloqada bo‘lishi mumkinligi sababli ota-onalar bilan aloqa o‘rnatishni yetarli hisoblamay, bola hayotiga real ta‘sir ko‘rsatadigan barcha kishilar bilan hamkorlik qilishi kerak [3]. Bola vositasida oila bilan muloqot qilish – murabbiylar jamoasi majburiyatlarining muhim qismi hisoblanadi. Barcha oilalar o‘z bolalarining baxt-saodatidan manfaatdor va ularning yaxshi va mamnuniyat bilan o‘qishlarini istaydilar. Shuning uchun oila a‘zolari uning yutuqlaridan xabardor bo‘lishni xohlaydilar. Pedagoglar ota-onalar bilan bola haqidagi tasavvurlarini chuqurlashtirish va imkon qadar samarali ishlash uchun bolaning uydagi va MTMdagi holati, uning kuchli va zaif tomonlarini, tashvish tug‘diradigan barcha jihatlarni mamnuniyat bilan muhokama qilishlari kerak. Yana shuni ham e‘tirof etish kerakki, tarbiyachilar va bolalar o‘rtasida o‘zaro hurmat bo‘lishi kerak. Maktabgacha ta‘lim tashkilotida guruh deb ataluvchi uyushmada hurmat zarur tarkibiy element hisoblanadi [4]. Tarbiyachilar ular bolalardan kutadigan o‘zaro bir-birini tushunish, hurmat qilish va bir-biriga g‘amxo‘rlik ko‘rsatishda namuna bo‘ladilar. Bolalar boshqa bolalar bilan ijodiy o‘zaro munosabatlarning mustahkam poydevorini qo‘yadi.

Pedagoglar guruhdagi har bir bolaga hurmat ko‘rsatsalar, bolalar qolgan barcha bolalarni – sekin yuguruvchilarni ham, a‘lo darajada rasm chizuvchilarni ham va xatto kam uchraydigan yoki ziddiyatli fe‘l-atvorli bolalarni ham qabul qilishni o‘rganadilar [2]. Bolalar boshqalar ularning har birini qabul qilishlari va hurmat qilishlarini ko‘rganlarida hamda sezganlarida o‘zlarini qulay his qiladilar va erkin tutadilar, shu bilan birga o‘zlarining shaxsiy qiziqishlarini amalga oshiradilar.

Tarbiyachilar shuni tushunib yetishlari kerakki, bolalar ham kattalardek o‘zlariga bildirilgan samimiyatni his etadilar va sezadilar. O‘z ustida ishlaydigan va mahoratini uzluksiz oshirib boradigan tarbiyachi maktub va kundaliklardan foydalanishi ham mumkin. Shuningdek, bola orqali ota-onalarga maktub jo‘natish yo‘li oilalar va pedagoglar jamoasi o‘rtasidagi yaqinlikni ta‘minlashga yordam beradi. Bu bolaning yangi muvaffaqiyatlari to‘g‘risidagi qisqagina xabar yoki rahmatnoma bo‘lishi ham mumkin. Bundan tashqari aloqalar rivojida tarbiyachilardan ota-onalarga yuboriladigan, ulardan yana tarbiyachilarga qaytariladigan kundaliklar (yoki aloqa daftari) katta rol o‘ynaydi. Xususan, ota-onalarning vaqti juda cheklangan yoki oilada telefon bo‘lmaganda bu o‘zaro aloqaning juda yaxshi usuli hisoblanadi. Agar bolada qandaydir shikoyat yoki muammolar bo‘lsa, kundalik doimiy aloqani ta‘minlaydi hamda ota-onalar yoki

pedagoglar jamoasini u yoki bu o'zgarishlardan xabardor qiladi. Bu usul ayniqsa, ota-onalar uchun qo'l keladi. Chunki ular o'z fikrlarini yozma shaklda osonifodalaydilar.

Bolalarni barkamol tarbiyalashga ularning ota-nalari va MTT ning faol ishtirokisiz erishib bo'lmaydi, ota-onalarning MTT ning oila bilan hakorligi borasidagi qarashlari turlicha .Bazi oilalarda ota-onalarning o'z farzandlarini tarbiyalash va shaxsiy rivojlanish masalalarini hal qilishdan voz kechish tendensiyasi kuchaygan. Bazi ota-onalar esa faqat bolaning ovqatlanishi bilan qiziqishadi, ular MTT ni faqat bolalarni boqadigan joy deb hisoblashadi [5]. Tarbiyachining maslaxatlarini e'tiborsiz qoldiradigan ota-onalar toifasi ham uchraydi. Bazi ota-onalar, ularning vazifasi faqat bolaning kiyinishini ta'minlash deb qarashadi.

Ota-onalarning pedagogik faoliyat sohasiga jalb etilishi, ularning ta'limiy faoliyat jarayoniga qiziqishi o'z farzandi uchun juda muhimdir.

MTTlar uchun o'zaro hamkorlik qilish jarayonining inkor qilib bo'lmaydigan afzalliklari ko'p [5].

Bu tarbiyachilar va ota-onalarning bolalarni tarbiyalashda birgalikda ishlashga bo'lgan ijodiy qarashidadir. Ota-onalar MTTlari har doim pedagogik muammolarni hal qilishda yordam berishga va shu bilan birga ularga hech qanday zarar yetkazmasligiga amindirlar, chunki ular oila nuqtai nazarini va bola bilan o'zaro munosabat bo'yicha takliflarni xisobga oladilar. Tarbiyachilar, o'z navbatida, pedagogik muammolarni hal qilishda ota-onalarning istaklarini inobatga oladilar. Bu yerda bolalar asosiy manfaatdor taraf hisoblanadi. Bu bolaning shaxsiy xususiyatlarini inobatga olishni taqozo etadi, tarbiyachi esa doimiy oila bilan aloqada bo'lib, o'z tarbiyalanuvchisining o'ziga hos hususiyatlari va odatlarini biladi vafaoliyatda ularni hisobga oladi, bu esa o'z navbatidapedagogik jarayonning samaradorligini oshirishga omil bo'ladi.

Ota-onalar mustaqil ravishda maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanish va tarbiyasida zarur deb hisoblagan yo'nalishni tanlaydilar va shakillantiradilar, shuning uchun ota-onalar bolani tarbiyalash uchun javobgarlikni o'z zimmasiga oladilar.

MTT da bola bilimga ega bo'ladi, boshqa bolalar va kattalar bilan o'zaro munosabatda bo'lish, o'z faoliyatini tashkil etish qobiliyatini oladi. Biroq, bola ushbu ko'nikmalarni qanchalik samarali egallashi oilaning maktabgacha ta'lim muassasasiga bo'lgan munosabatiga bog'liq. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ta'lim jarayonida ularning ota-onalarining faol ishtirokisiz uyg'un rivojlanishi mumkin emas [7].

"Oila bilan o'zaro munosabatlar" tushunchasini "ota-onalar bilan ishlash" tushunchasi bilan aralashtirmaslik kerak. Garchi ikkinchisi tarkibiy qism o'zaro aloqadorlik nafaqat jarayon ishtirokchilari o'rtasida vazifalarni taqsimlanishini, balki qayta aloqa qilishni ham nazarda tutadi [6].

Interfaol usullardan foydalangan holda ota-onalar bilan ishlashning ma'nosi nafaqat ota-onalar bilan aloqalarni o'rnatishda, balki shu tarzda yaratilgan qulay hissiy muhit tufayli ota-onalar tarbiyachining maslahatlarini yaxshi qabul qilishlari, yangi ma'lumotlarni idrok etishlari uchun ochiq bo'lishlari bilan bog'liq. Shunday qilib, oilaviy munosabatlar va ota-ona-bola munosabatlari bolaning pozitsiyasini va boshqa odamlar bilan shaxslararo munosabatlar strategiyasini shakllantiradi [3]. Ota-onalar barkamol bo'lishni, bolalarni tarbiyalashni, o'zlarining ta'lim faoliyatini tahlil qilishni o'rganishlari, pedagogik xatolarning sabablarini, ishlatilgan usullarning samarasizligini aniqlashlari, bolaga uning xarakteriga va o'ziga xos vaziyatga mos keladigan ta'sir qilish usullarini tanlashlari kerak. Barkamol inson tarbiyasi, bola tarbiyasida ota-ona mas'uliyatini oshirish, ularni pedagogik-psixologik bilimlar bilan qurollantirish bugunning eng dolzarb masalasidir. O'zbek milliy qadriyatlari, milliy madaniyati, bola tarbiyasi va rivojlanishi haqidagi pedagogik bilimlarni takomillashtirish bo'yicha yaxlit tarbiya tizimi ham oila, ham maktabgacha ta'lim muassasalari tomonidan amalga oshiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. D Khalilova. Innovative educational environment as a factor for improving professional competence in developing social relationships in students. - Science and innovation, 2023.
2. Sultansaidova Mushtariy Abzalxanovna. (2023). DEVELOPMENT OF METHODOLOGICAL TRAINING IN PROFESSIONAL EDUCATION OF FUTURE TEACHERS. World Bulletin of Social Sciences, 19, 101-103. Retrieved from <https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/2180>
3. Furqatovna, X. D. (2024). THE ROLE OF SOCIAL COMPETENCE IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Web of Discoveries: Journal of Analysis and Inventions, 2(3), 59-61.
4. Imamova, N. Z., & Abdulkhlimova, M. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BAYRAM ERTALIKLARI ORQALI BOLALARNI MAKTABGA TAYYORLASH MAZMUNI. Science and innovation, 2(Special Issue 4), 66-68.
5. Khalilova Dilnoza Furkatovna. the technology of developing social competences in future educators 11th-International Conference on Research in

Humanities, Applied Sciences and Education Hosted from Berlin, Germany
<https://conferencea.org> Feb.27 th 2023.

6. Artikbayeva, A. A. (2023). BO'LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY KOMPENTENSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDA IJTIMOIU NAMKORLIKNING ANAMIYATI. Лучшие интеллектуальные исследования, 10(1), 186-190.
7. Камолова, Г. (2024, March). ИНТЕГРАТИВ ЁНДАШУВ АСОСИДА БЎЛАЖАК ТАРБИЯЧИЛАРНИНГ КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ЖИХАТЛАРИ. In Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific Studies (Vol. 3, No. 3, pp. 197-204).